

15 באפריל 2026
מספר מסמך: 1309834

תרגום הכשרות מפעלי עגורן ג' (גשר עילי/שער) ואתת

המסגרת הנורמטיבית:

1. תקנות הבטיחות בעבודה (עגורנאים, מפעילי מכונות הרמה אחרות ואתתים), תשנ"ג-1992 (להלן: התקנות) קובעות את התהליך להסמכת מפעיל עגורן ג', ד' ואתת.
2. הודעת מפקח עבודה ראשי בדבר עדכון תוכניות לימוד לקורסי הכשרת מפעלי עגורן ג' ד' ואתת¹ (להלן הנוהל) מספר מסמך 948861 שפורסמה בתאריך 26/01/2022 ונכנסה לתוקף בתאריך 01.03.2022, קובעת את תוכנית הלימודים, מבחני הסמכה, ציוני מעבר ועוד לצורך הכשרת מפעלי עגורן ג', ד' ואתת וכן הוראות לעניין קבלת מועמדים להכשרה. הנוהל עצמו אינו מתייחס במישרין לדרישת הבקאות בשפה העברית, אולם דרישה זו מתחייבת הלכה למעשה מתכלית החקיקה והנוהל, כך שבפועל דרישת העברית הפכה לנוהג מחייב בענף.

על כן, מינהל הבטיחות פרסם בתאריך 26.08.2024 הבהרה למוסדות הכשרה בעניין הצורך בשליטה בשפה העברית למשתתפים בהכשרות למפעילי עגורן ג', ד' ואתת, לפיה לא ניתן לתרגם את המבחנים. עם ההבהרה בכתב שהוציא המשרד, הפכה השליטה בשפה העברית למחייבת, זאת כאמור למענה לצורך בהגדלת ורמת הכשירות המקצועית של בעל התפקיד על מנת לצמצם סיכונים הקשורים בהפעלת העגורן או הכוונת העגורנאי ובאים לידי ביטוי במהלך ההכשרה ובמהלך הפעילות השוטפת כעגורנאי או אתת.

3. בינואר 2025 פרסם מפקח עבודה ראשי הבהרת מדיניות בעקבות פניות שהתקבלו במינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית, לעניין הצורך להכשיר עובדים זרים כמפעילי עגורן ג' (גשר עילי/שער) ואתתים ובשל התמשכות 'מלחמת התקומה' וגיוס נרחב של עובדים זרים לעבודה, בתחומי התעשייה והבנייה-והחלט לאפשר שימוש במתורגמן בהכשרות של מפעילי עגורן ג' ואתתים, וזאת עד לתאריך 31.12.2025.

הבעיה והצורך בהתערבות:

4. בעקבות 'מלחמת התקומה', התקבלה החלטת ממשלה להקצאות עובדים זרים לתחומים רבים בתעשייה ולאור זאת עלו דרישות להכשרת עובדים זרים כמפעילי עגורן גשר/שער במפעלים בהם הם מועסקים.
5. הדרישה המובנית לשליטה בשפה העברית כתנאי להכשרה ולמעבר מבחני הסמכה יוצרת מצב בו עובדים זרים אינם יכולים לקבל את הכלים הבטיחותיים הנדרשים להפעלת עגורן ג' או לביצוע עבודות אתתות. ללא אפשרות לתרגום התכנים והמבחנים, עובדים אלו נותרים ללא הסמכה רשמית, דבר המונע את קליטתם המקצועית בתעשייה ובאתרי בנייה. לצד זאת, מניעת הכשרה בשפת העובד פוגעת ביכולתו להבין הנחיות בטיחות קריטיות בזמן אמת.
6. ממועד פרסום ההנחיה, בוצעו כ-46 הכשרות לכ - 460 אתתים ולמפעילי עגורן ג'. דוברי מגוון שפות בהן: סינית, רוסית, הינדית ועוד. ההכשרות שבוצעו לאותם עובדים בענפי התעשייה והבנייה אפשרו הפעלת מקומות עבודה תוך שמירה על רמה נאותה של האינטרס המוגן עליו אמון הרגולטור.

¹ <https://www.gov.il/he/pages/cranes-948861>

7. בשל תקופת החירום שנכנסה לתוקפה מחדש ב-28/02/2026, נמנע מהרגולטור להשלים את הליכי הבחינה המקצועית הנדרשים להסדרת הנושא באופן קבוע. כתוצאה מכך, נוצר "וואקום" רגולטורי המקשה על רציפות המשקית.

מדיניות המנהל בנושא הכשרת עגורנאים ג' ואתתים

8. מינהל הבטיחות בחן את המענה הנדרש לצורך יישום החלטת הממשלה וזאת גם מתוך ראייה של השינוי העתידי של התקנות, כפי שפורסם בדו"ח הערכת השפעות רגולציה-RIA תקנות הבטיחות בעבודה (עגורנאים, מפעילי מכונות הרמה אחרות ואתתים) (תשנ"ג 1992) בחודש אוקטובר 2021.² בדו"ח זה עדכן מינהל הבטיחות על כוונתו לבטל את ההסמכה הנדרשת לעגורן גשר / עילי/שער ולהמירה במינוי פנים מפעיל לעגורן שקיים במפעל. הסיבות לכך הן מפני שעגורני גשר / שער עילי (סוג ג') עשויים להיחשב בעלי סיכון מופחת, הן בשל מאפייניהם הטכניים (תנועת מסגרת העגורן על ציר אחד בלבד), והן בשל הענפים שנעשה בהם שימוש – בעיקר במפעלים ונמלים. כמו כן, בהתחשב בעובדה שהעגורנאי מועסק במפעל לאורך זמן (בניגוד לאתר בנייה בו משך העסקתו היא כשנה וחצי עד שנתיים כמפעיל עגורן), קיומה של חובת הדרכה שנתית, נוכחותו של בעל תפקיד קבוע כממונה בטיחות במפעל, העובדה שמרבית העובדים בתחום דוברי עברית וכיו"ב - כל אלה מבססים את הערכת הסיכון הנמוכה בכל הנוגע לעצם כשירותם המקצועית של מפעילי עגורני גשר/שער.³

9. בנוסף, פורסם בדוח ה-RIA כי בכוונת מינהל הבטיחות להמיר את ההסמכה החיצונית של האתתים במינוי פנים מפעיל. באופן זה, 'תופש מפעיל' שבאתרו מופעל עגורן יהא מחויב למנות באופן פנימי בעל תפקיד האמון על מתן הוראות והכוונה למפעיל עגורן. דרישה זו תעגן גם את חובת 'תופש המפעיל' במסגרת תוספת לתקנות של כתב מינוי, אשר יוודא שהאדם שמינה מתקשר באופן תקין עם מפעיל העגורן. כך, ינוסח כתב המינוי באופן שיגדיר נוסח מחייב למינוי פנים-מפעיל זה, לרבות הצהרה/הדגשה לעניין אימות תקשורת תקינה בין מקבל המינוי למפעיל העגורן.

10. לצד זאת, חובות נוספות הקיימות על תופש המפעל שנועדו להבטיח את תקינות העבודה ואת אחריותו על בטיחות העובדים ימשיכו להתקיים ובכללן חובת הדרכה שנתית, מינוי ממונה על הבטיחות במפעל, מינוי מנהל עבודה באתר בניה.

11. לדעת הרגולטור, השימוש במתורגמן בהכשרות עגורנאים ג' ואתתים לא פגע באינטרס המוגן שהינו בטיחות ובריאות תעסוקתית במקומות העבודה. לראייה, מפילוח נתונים שביצע הרגולטור, משתתפים בהכשרות אלו לא היו מעורבים בתאונות קטלניות ושאינן קטלניות במהלך שנת 2025.

החלופה המוצעת והערכה

12. החלופה המוצעת היא שימוש במתורגמן בהכשרות של מפעילי עגורן ג' ואתתים חלופה זו תאפשר את תרגום תכני ההכשרה והמבחנים לשפות הזרות של העובדים, וזאת כהוראת שעה שתישאר בתוקף עד לתאריך 31.8.2026.

13. החלופה המוצעת הינה בהלימה לטיוטת הצעת חוק הארכת תקופות ודחיית מועדים (הוראת שעה - חרבות ברזל) (אישורים רגולטוריים, עיצומים כספיים ובדיקת מיתקני גז) (תיקון), התשפ"ו-2026.

14. חלופה זו נשענת על ממצאי שנת 2025, אשר העלו כי קיום הכשרות באמצעות מתורגמן לא פגע ברמת ההסמכה או בתפקוד המקצועי של העובדים, ובמהלכה לא נרשמו תאונות עבודה קטלניות בקרב

² דו"ח הערכת השפעת רגולציה

³ <https://www.gov.il/he/pages/craners-regulations> לקריאה מקיפה של דוח הערכת השפעת נטל רגולטורי היכנסו ללינק.

המוכשרים במתכונת זו. מדובר בהקלה רגולטורית נקודתית וקצרת מועד (הכשרה של כ-19 שעות לימוד) עבור אוכלוסייה המוערכת במאות בודדות של עובדים.

15. לאור כל האמור לעיל, החלופה מציעה הוספת **מתורגמן** לתהליך הכשרת מפעיל עגורן ג' (גשר עילי/שער) ואת שיתרגם את תכני ההכשרה ואת המבחן לשפות זרות וזאת בהמשך להוראת המפעיל מספר מסמך 948861, כפי שהיה ניתן ממועד פרסום הנחיית מפע"ר בינואר 2025 ועד לתאריך ה- 31.2.2025.

16. במהלך שנת 2025 התקיימו קורסים למפעילי עגורן ג' ואתתים, אשר הועברו בסיוע מתורגמנים. מן הממצאים עולה כי קיום ההכשרות באמצעות מתורגמן לא פגע ברמת ההסמכה הנדרשת מבעלי התפקידים ולא בתפקודם המקצועי, וכי תוצאות ההכשרה היו טובות מאוד.

17. במהלך שנת 2025 לא התרחשו תאונות עבודה קטלניות או שאינן קטלניות בהן היו מעורבים מפעילי עגורן ג' או אתתים.

18. מהעבודה המקצועית שערך מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית עד לתחילת תקופת החרום עלה כי יישום ההכשרות בסיוע מתורגמנים הניב מספר יתרונות מהותיים, ובכלל זה:

- צמצום פערי שפה והפחתת אי-הבנות בתפעול ובתקשורת בשטח.
- חיזוק תרבות הבטיחות והמודעות לסיכונים.
- שיפור התקשורת בין כלל הגורמים המעורבים בתהליך העבודה.
- הנגשת ההכשרה לאוכלוסיות מגוונות, מבלי לגרוע מאיכותה המקצועית.

19. לאור האמור, שילוב מתורגמנים בהכשרות אתתים עבור עובדים זרים מהווה אמצעי אפקטיבי לשמירה על רמת מקצועיות נדרשת לצד חיזוק היבטי הבטיחות. לפיכך, החלופה הנבחרת היא שילוב מתורגמנים בהכשרת אתתים, בדומה לנוהל שהיה קיים.

20. המשך ההנחייה יאפשר לרגולטור להשלים את העבודה המקצועית הנדרשת לצורך שימוש במתורגמן בהכשרות של מפעילי עגורן ג' ואתתים.

עיצוב החלופה המוצעת

21. מאחר שמדובר בנוהל אשר כבר היה קיים, והרגולטור החל בעבודה מקצועית לגביו. אך לא על בידו לסיימה בעקבות מצב החירום המיוחד, הנוהל יבוצע בהוראת שעה. במהלך התקופה הרגולטור ישלים את העבודה המקצועית.

22. הוראת השעה תהיה עד לתאריך ה-31/8/2026 ברוח טיוטת חוק הארכת תקופות ודחיית מועדים הוראת שעה – חרבות ברזל) (אישורים רגולטוריים, עיצומים כספיים ובדיקות מיתקני גז), תשפ"ד-2023 המאריך רשיונות והסמכה בתחומים המנויים בחוק לתקופות קצובות.

עומק התהליך

23. היקף התהליך הנדרש הינו צר ונקודתי וזאת כיון שמדובר בקורסי הסמכה קצרים של כ-19 ש"ל בלבד המתבצעים בכ-16 מוסדות הכשרה והיקף העובדים שיידרשו להכשרות אלה מוערך בהיקף של מאות בודדות. השינוי מהווה הקלה רגולטורית, לאפשר לעשות שימוש במתורגמן, באופן שעולה בקנה אחד עם המדיניות הכוללת המקודמת על ידי המנהל אך אינו מחייב בכך, ועל כן לא מטיל חובות חדשות. כמו כן יצויין כי מדובר בהקלה רגולטורית אשר הייתה נהוגה עד לאחרונה.